

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Νεοφύτου Βάμβα 6 (3ος όρ), 10674 Αθήνα, τηλ: 210 7233221-2; φαξ: 210 7233217;

e-mail: info@nchr.gr, website: www.nchr.gr

Απόφαση σχετικά με το ζήτημα της ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης για τους ανιθαγενείς, μέλη της μειονότητας της Θράκης και άλλων ειδικών κατηγοριών αλλοδαπών¹

I. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Στις 2 Νοεμβρίου 2005 συνήλθε το Β' Τμήμα της ΕΕΔΑ και υιοθέτησε την εισήγηση της Προεδρεύουσας του, Καθηγήτριας κας Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου και του ειδικού εισηγητού κ. Β. Γεωργακόπουλου, με θέμα «*Ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη των ανιθαγενών, μέλη της μειονότητας της Θράκης και άλλων ειδικών κατηγοριών αλλοδαπών*», αποφάσισε δε να την παραπέμψει προς συζήτηση και έγκριση στην Ολομέλεια της ΕΕΔΑ. Η Ολομέλεια της ΕΕΔΑ έκανε ομόφωνα δεκτή την εισήγηση αυτή και υιοθέτησε τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει στη συνεδρίαση της 9^{ης} Φεβρουαρίου 2006.

Η συγκεκριμένη εισήγηση έλαβε κατ' αρχήν υπόψη της σχετική επιστολή του αναπληρωματικού μέλους της ΕΕΔΑ, κ. Ν. Θεοδορίδη, απευθυνόμενη προς την Πρόεδρο της ΕΕΔΑ, σχετική με την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των ανιθαγενών, μελών της μειονότητας της Θράκης,² θεώρησε, όμως, ότι η όποια ρύθμιση του θέματος προταθεί, αυτή πρέπει να επεκταθεί και σε άλλες ειδικές κατηγορίες αλλοδαπών, οι οποίοι επίσης θα πρέπει να έχουν υγειονομική περίθαλψη.

¹Εισήγηση Καθηγήτριας Ηρώς Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Προεδρεύουσας Β' Τμήματος της ΕΕΔΑ, Προέδρου Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) και Βασιλη Τ. Γεωργακόπουλου, Επιστημονικού Συνεργάτη ΕΕΔΑ.

² Βλ. συνημ. επιστολή Ν. Θεοδορίδη προς Πρόεδρο ΕΕΔΑ, 26.09.05.

II. Η περίπτωση των ανιθαγενών μελών της μειονότητας της Θράκης

a. Το ζήτημα της ιθαγένειας

Όπως αναφέρεται στην επιστολή του κ. Ν. Θεοδορίδη, σήμερα στη Θράκη υπάρχει μια ομάδα ανθρώπων, στην πλειονότητά τους μεσήλικες και υπερήλικες, οι οποίοι απώλεσαν την ελληνική τους ιθαγένεια, βάσει του ήδη καταργηθέντος άρθρου 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (ΚΕΙ). Πολλοί από αυτούς δεν έχουν ανακτήσει την ελληνική τους ιθαγένεια, λόγω διαφόρων νομικών κυρίως κωλυμάτων, με αποτέλεσμα το μοναδικό επίσημο κρατικό έγγραφο που τους έχει χορηγηθεί να είναι το δελτίο ταυτότητας ανιθαγενούς. Καθημερινά αντιμετωπίζουν βασικά προβλήματα διαβίωσης, μεταξύ των οποίων και το μείζονος σημασίας ζήτημα της υγειονομικής τους περίθαλψης. Επί του παρόντος, δεν υπάρχει καμία απολύτως μέριμνα για την εκ μέρους του κράτους ιατροφαρμακευτική τους περίθαλψη, την οποία ούτε οι ίδιοι μπορούν να καλύψουν λόγω της πολύ άσχημης οικονομικής κατάστασης στην οποία έχουν περιέλθει μετά την απώλεια της ελληνικής τους ιθαγένειας.³ Ο κ. Θεοδορίδης ζήτησε από την ΕΕΔΑ να διερευνήσει τις δυνατότητες πρόκλησης νομοθετικής παρέμβασης ώστε οι κατά τόπους Διευθύνσεις Υγείας και Πρόνοιας να έχουν τη δυνατότητα έκδοσης βιβλιαρίου υγείας για τους ανιθαγενείς.

Οι εισηγητές επισημαίνουν, κατ' αρχήν, ότι η ΕΕΔΑ εκφράσθηκε ήδη, από το 2003, επί του θέματος της απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας βάσει του πρώην άρθρου 19 ΚΕΙ (ΝΔ 3370/1955),⁴ όπου και ειδικότερα αναφέρεται ότι «Αλλογενής εγκαταλιπών το Ελληνικό έδαφος άνευ προθέσεως παλιννοστήσεως δύναται να κηρυχθεί απωλέσας την ελληνική ιθαγένεια». «Αλλογενής, στο πλαίσιο του προαναφερθέντος νόμου, σήμαινε το πρόσωπο εκείνο που έχει μεν την ελληνική ιθαγένεια αλλά δεν κατάγεται από Έλληνες, δεν έχει ελληνική συνείδηση και δεν συμπεριφέρεται ως Έλληνας [και ως εκ τούτου] τεκμαίρεται ότι ο δεσμός του με το ελληνικό έθνος είναι εντελώς χαλαρός και εύθραυστος». Ο Ν. 2623/1998 κατήργησε μεν το άρθρο 19 ΚΕΙ αλλά δεν προέβλεψε καμιά

³ Ibid.

⁴ «Απόφαση επί του θέματος της απώλειας της Ελληνικής ιθαγένειας βάσει του πρώην άρθρου 19 ΚΕΙ και η διαδικασία επανάκτησής της», *Ετήσια Έκθεση ΕΕΔΑ 2003*, Εθνικό Τυπογραφείο, Φεβρουάριος 2004, σελ. 199-201.

διαδικασία βάσει της οποίας οι πρώην Έλληνες υπήκοοι θα μπορούσαν να ανακτήσουν την ελληνική ιθαγένειά τους».⁵

Με την παραπάνω παρατήρηση της ΕΕΔΑ του 2003 συνηγορεί και η ECRI στην Τρίτη Έκθεσή της του 2003 για την Ελλάδα.⁶ Ενδεικτικό είναι εξάλλου και το γεγονός ότι η Ελλάδα δεν έχει ακόμη προβεί στην κύρωση της Σύμβασης του ΟΗΕ για την Μείωση της Ανιθαγένειας (1961) ή της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης περί Ιθαγένειας (1997), όπως είχε επίσης εισηγηθεί η ΕΕΔΑ στην ίδια απόφασή της.⁷ Όπως, πάντως, πρόσφατα πληροφορήθηκε σχετικά η ΕΕΔΑ από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, υπάρχουν περίπου 300 άτομα, πρώην μουσουλμάνοι, οι οποίοι είχαν αποστερηθεί της Ελληνικής ιθαγένειας, σύμφωνα με το ήδη καταργηθέν άρθρο 19 του ΚΕΙ, επειδή είχαν αναχωρήσει στην Τουρκία για μόνιμη εγκατάσταση, επέστρεψαν στα προαναφερόμενα γεωγραφικά διαμερίσματα και διέμεναν υπό το καθεστώς του ανιθαγενούς. Το 1997 ξεκίνησε η χορήγηση δελτίων ταυτότητας ανιθαγενούς από τις αρμόδιες αστυνομικές υπηρεσίες. Μέχρι σήμερα έχουν χορηγηθεί κατά Διεύθυνση 65 ταυτότητες.⁸

Στην Απόφαση του 2003, η ΕΕΔΑ ανέφερε παραπέρα ότι «από τη γενική συζήτηση του θέματος [απώλειας της Ελληνικής ιθαγένειας βάσει του πρώην άρθρου 19 ΚΕΙ] προέκυψε ότι κρίνεται απαραίτητη η άμεση θέσπιση ειδικής νομοθεσίας για την διαδικασία επανάκτησης της Ελληνικής ιθαγένειας ...».⁹ Μία τέτοια θέσπιση θα αποτελούσε σημαντικό βήμα από πλευράς της Πολιτείας, προκειμένου να διευθετηθούν θέματα τα οποία αφορούν στους ανιθαγενείς στη χώρα μας, όπως η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Με την ευκαιρία αυτή, όπως παρατήρησε τότε η Πρόεδρος της ΕΕΔΑ, θα ήταν εύλογο να εξεταστούν και τα εκκρεμή ζητήματα των Ελλήνων (καταβολή αποζημιώσεων) σε συνέχεια των απελάσεων τους από την Τουρκία (1959, 1962).¹⁰ Η Απόφαση του 2003 της

⁵ Ibid, σελ. 199.

⁶ Τρίτη Έκθεση για την Ελλάδα, της 5^{ης} Δεκεμβρίου 2003, Στρασβούργο, 8 Ιουνίου 2004, ECRI (2004) 24, Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κατά του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας (European Commission against Racism and Intolerance – ECRI), σελ. 8-9.

⁷ Op. cit., σελ. 200.

⁸ Ροδόπη 18, Ξάνθη 39, Αλεξ/πολη 4, Ορεσιάδα 1, Δωδ/νησα 3. Οι υπόλοιποι έχουν αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια με τη διαδικασία της πολιτογράφησης, δυνατότητα που παρέχεται και στους ενδιαφερόμενους.

⁹ Op. cit., *Ετήσια Έκθεση ΕΕΔΑ*, σελ. 200.

¹⁰ Ibid., σελ. 201.

ΕΕΔΑ ανέφερε, επιπλέον, ότι «η τυχόν υποβληθείσα αίτηση ανάκτησης εξετάζεται κατ' αρχήν από το Συμβούλιο Ιθαγένειας, που εδρεύει στο ΥΠΕΣΔΔΑ, το οποίο ερευνά αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την ανάκληση της αποστερητικής απόφασης βάσει των γενικών αρχών του δικαίου περί ανακλήσεως μη νομίμως εκδοθεισών διοικητικών πράξεων. Σε θετική περίπτωση, η απόφαση ανακαλείται. Σε αρνητική περίπτωση και εφόσον ο αιτών ζει στη χώρα μας ως ανιθαγενής (δηλαδή του έχει χορηγηθεί δελτίο ταυτότητας ανιθαγενούς) συστήνεται η διαδικασία της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση».¹¹

Σήμερα, σύμφωνα με το Ν. 3284/2004 «Περί κυρώσεως του Κώδικα της Ελληνικής Ιθαγένειας»,¹² η πολιτογράφηση αποτελεί την πέμπτη περίπτωση, πέραν της γέννησης, της αναγνώρισης, της υιοθεσίας και της κατάταξης στις ένοπλες δυνάμεις με την οποία μπορεί να γίνει κτήση της ελληνικής ιθαγένειας. Ειδικότερα, «για τον ανιθαγενή αλλοδαπό ή για τον αλλοδαπό που έχει αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας αρκεί διαμονή στην Ελλάδα πέντε ετών μέσα στην τελευταία δωδεκαετία πριν από την υποβολή της αίτησης».¹³ Όπως μάλιστα επεσήμανε πρόσφατα η αρμόδια Γ. Διευθύντρια του ΥΠΕΣΔΔΑ, η ρύθμιση κρίνεται υπέρ του ανιθαγενούς σε σχέση με αυτήν που αφορά στον αλλοδαπό που είναι αλλογενής, για τον οποίο απαιτείται να διαμένει νόμιμα στην Ελλάδα δέκα συνολικά έτη την τελευταία δωδεκαετία. Από την άλλη πλευρά, βέβαια, απαιτείται και για τις δυο κατηγορίες να έχουν επαρκή γνώση «της ελληνικής γλώσσας, της ελληνικής ιστορίας και γενικά του ελληνικού πολιτισμού».¹⁴

β. Το νομοθετικό κενό της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης

Ο Α. Καψάλης αναφέρει¹⁵ γενικά όσον αφορά στην μουσουλμανική μειονότητα ότι «... στο θέμα της πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας, δεν υπάρχουν ιδιαίτερες παρατηρήσεις, αφού ως Έλληνες πολίτες δεν υφίστανται

¹¹ Ibid., σελ. 199.

¹² Ν. 3284/ΦΕΚ 217/Α'/10 Νοεμβρίου 2004.

¹³ Άρθρο 5 παρ. 2^α.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Καψάλης, Απόστολος, «Η Μουσουλμανική μειονότητα», *Εθνική Έκθεση: Ελλάδα, Ιούνιος 2003*, Ευρωπαϊκό Δίκτυο για Ανταλλαγές σε Θέματα Κοινωνικού Αποκλεισμού και Υγείας Μεταναστών, http://www.antigone.gr/Health_Report.doc. Σημειώνεται ότι η βιβλιογραφία επί της συγκεκριμένης πτυχής του θέματος είναι αρκετά περιορισμένη.

κανενός είδους διάκριση νομικής φύσης ... Μπορεί κανείς να υποθέσει πως η οικονομική αδυναμία, η απουσία προληπτικής ιατρικής, οι άσχημες συνθήκες εργασίας και στέγασης αυξάνουν σημαντικά την πιθανότητα προσβολής από κάποιες ασθένειες ... ».

Τα παραπάνω αφορούν το ζήτημα της υγείας των κοινοτήτων των Μουσουλμάνων στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένης και της μειονότητας της Θράκης, όσον αφορά τους μη ανιθαγενείς. Για το ιδιαίτερο, πάντως, ζήτημα που ερευνά σήμερα η ΕΕΔΑ, δηλαδή της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των ανιθαγενών, σημειώνεται ότι και ο Βουλευτής της Ν. Δημοκρατίας, κ. Α. Ιλχάν, κατέθεσε πρόσφατα σχετική ερώτηση στη Βουλή.¹⁶ Ο κ. Θεοδωρίδης κατέθεσε επίσης σχετικό ερώτημα προς το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης όπου αναφέρει, ως συγκεκριμένο παράδειγμα, την περίπτωση μιας γυναίκας ανιθαγενούς η οποία πρέπει να υποβληθεί σε μία εγχείριση και αδυνατεί να καλύψει τα έξοδα.¹⁷ Κατά το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης,¹⁸ πάντως, η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη του προαναφερθέντος ιδιαίτερα μικρού αριθμού ανιθαγενών (65) ρυθμίζεται με αναλογική ερμηνεία του σχετικού νόμου περί αλλοδαπών.

Σύμφωνα με παραπέρα έρευνα των εισηγητών στην Διεύθυνση Ανάπτυξης Μονάδων Υγείας και στο Τμήμα Προστασίας Ευπαθών Ομάδων της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αντίληψης και Αλληλεγγύης του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, τα πιο πρόσφατα μέτρα της Πολιτείας επί τέτοιων θεμάτων αποτυπώνονται στην Υπουργική Απόφαση Υα/48566/ΦΕΚ 668/Β'/18.5.2005, ενώ σχετική είναι και η εγκύκλιος 70/2005, η οποία παρέχει οδηγίες εφαρμογής των παραγράφων 10 και 11 του άρθρου 91 του Ν. 3386/05 (ΦΕΚ 212 Α' της 23.8.2005).

Ειδικότερα, στην Υα 48566 καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και οι κατηγορίες δικαιούχων δωρεάν νοσοκομειακής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Παρότι δεν παρατηρείται ειδική αναφορά στους ανιθαγενείς, αναφέρεται ότι δικαιούχοι, μεταξύ άλλων, είναι και οι ομογενείς που διαθέτουν

¹⁶ ΑΠ 2468/22.09.05.

¹⁷ Επιστολή Διεύθυνσης Υγείας και Πρόνοιας προς το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Αρ. Πρωτ. 3363/18.07.2005.

¹⁸ Όπως ενημέρωσε σχετικά την ΕΕΔΑ εκπρόσωπος του Υπουργείου.

βεβαίωση κατάθεσης δικαιολογητικών για απόκτηση ειδικού δελτίου ταυτότητας ομογενούς ή απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας.¹⁹ Οι δικαιούχοι που περιγράφονται στο σημείο Α, υπό προϋποθέσεις, εφοδιάζονται με βιβλιάριο ανασφαλιστού και εγγράφονται στο Μητρώο Ανασφαλιστών και Οικονομικά Αδυνάτων που τηρείται στην αρμόδια υπηρεσία Υγείας και Πρόνοιας κάθε Νομαρχίας, το οποίο μπορεί να ανανεώνεται με την ίδια διαδικασία. Σύμφωνα με τα σημεία Α 4 α, β και Β σχετικά με την κατηγορία 4, ειδικότερα για τους ομογενείς όπως και για αλλοδαπούς με άδεια παραμονής που αναγράφει «Ανθρωπιστικοί λόγοι», εκδίδεται πιστοποιητικό κοινωνικής προστασίας περιορισμένο χρονικά, δηλαδή μόνο για όσο χρονικό διάστημα υπάρχει συγκεκριμένη ανάγκη ιατροφαρμακευτικής και νοσηλευτικής περίθαλψης και κατόπιν βεβαίωσης της ανάγκης αυτής από κρατικό νοσηλευτικό ίδρυμα, ενώ η Αρμόδια Επιτροπή δύναται να τους ζητήσει οποιοδήποτε άλλο έγγραφο κρίνει απαραίτητο.²⁰

III. Η επέκταση της νομοθετικής ρύθμισης της Υα 48566 καθώς και η εφαρμογή της και σε άλλες κατηγορίες αλλοδαπών

1. (α) Ανιθαγενείς, (β) ειδική κατηγορία αιτούντων άσυλο και (γ) ανασφάλιστοι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες

Κατά την άποψη της ΕΕΔΑ, η Υα 48566 που προβλέπει, όπως αναφέρθηκε, διαδικασία εγγραφής στο Μητρώο Ανασφαλιστών και Οικονομικά Αδυνάτων πρέπει να επεκταθεί και να εφαρμόζεται (α) στους ανιθαγενείς οι οποίοι καθόλου δεν μνημονεύονται στην Υα 48566, (β) στους αιτούντες άσυλο οι οποίοι έχουν μεν υποβάλει το αίτημά τους αλλά εκκρεμεί η πρώτη συνέντευξη, σε συνέχεια της οποίας τους χορηγείται το «ειδικό δελτίο αλλοδαπού που ζήτησε να αναγνωριστεί ως πρόσφυγας» (ροζ κάρτα), και για τους οποίους επίσης δεν γίνεται καθόλου μνεία στην Υα 48566. Τέλος (γ) η Υα 48566 πρέπει να εφαρμόζεται στην πράξη και στους ανασφαλιστούς και οικονομικά αδύνατους αναγνωρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες στους οποίους θα πρέπει να

¹⁹ Παρ. 4 α, 4 β .

²⁰ Σημείο Β.

χορηγείται, εφόσον το επιθυμούν, βιβλιάριο ανασφαλιστού με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που χορηγείται στους Έλληνες πολίτες, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 23 του ΝΔ 3989/26.09.1959 (ΦΕΚ Α' 201) που κύρωσε τη σύμβαση της Γενεύης του 1951. Δωρεάν ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη παρέχεται σήμερα σε όλες τις άλλες κατηγορίες, δηλαδή στους αναγνωρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες, στους αιτούντες άσυλο που διαθέτουν το ειδικό ροζ δελτίο αιτούντος και στους παραμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους.

Ως προς τα δικαιολογητικά, σημειώνουμε ότι, αντί του πιστοποιητικού οικογενειακής κατάστασης και τη βεβαίωση μόνιμης κατοικίας από το Δήμο, οι αναγνωρισμένοι πολιτικοί πρόσφυγες θα υποβάλουν σχετική υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/86. Διευκρινίζεται όμως ξανά ότι σε κάθε περίπτωση οι αναγνωρισμένοι πολιτικοί πρόσφυγες που έχουν τη δυνατότητα της δωρεάν ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο ΠΔ 266/99 θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να τους χορηγείται και το βιβλιάριο ανασφαλιστού επιπροσθέτως. Το σημειώνουμε διότι ενώ και για τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες καθώς και για τους ήδη κατέχοντες το ροζ δελτίο αιτούντος άσυλο αλλοδαπού και τους παραμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους ή τους υπό προθεσμία παραμένοντες στην Ελλάδα γίνεται μνεία στην Υα 48566 στο σημείο Α5, δηλαδή ότι τους παρέχεται ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη στην πράξη δεν τους χορηγείται βιβλιάριο ανασφαλιστού στην περίπτωση που δεν είναι εργαζόμενοι και είναι άρα ανασφάλιστοι.

Η ΕΕΔΑ θεωρεί, κατά συνέπεια, ότι εκτός από τις περιπτώσεις ανασφαλιστών οι οποίοι δεν καλύπτονται ιατροφαρμακευτικά στην πράξη αν και αναφέρονται στην Υα 48566, αυτή η συγκεκριμένη Υπουργική απόφαση πρέπει να διευρυνθεί τόσο ως προς το προσωπικό όσο και ως προς το υλικό πεδίο, ως εξής:

Α. Ως προς το προσωπικό πεδίο εφαρμογής, αυτή πρέπει να περιλάβει τις περιπτώσεις (α) των ανιθαγενών, (β) των αιτούντων άσυλο που έχουν υποβάλει το αίτημά τους και βρίσκονται στο στάδιο πριν από την έναρξη της πρώτης εξέτασης της αίτησής τους και, κατά συνέπεια, δεν έχουν το ειδικό ροζ δελτίο

αλλοδαπού που ζήτησε να αναγνωριστεί ως πρόσφυγας αλλά άλλο έγγραφο από το οποίο προκύπτει μόνο η υποβολή του αιτήματος.

Ας σημειωθεί ότι πρέπει να γίνεται συστηματικός έλεγχος ότι εφαρμόζεται στην πράξη η Υα 48566 σε όποιες περιπτώσεις αναφέρονται σ' αυτήν.

Β. Ως προς το υλικό πεδίο εφαρμογής, η Υπουργική Απόφαση 48566 πρέπει να διευρυνθεί ώστε:

α) Να δίνει τη δυνατότητα στους ανιθαγενείς χορήγησης/έκδοσης είτε βιβλιαρίου υγείας εφόσον είναι εργαζόμενοι, είτε βιβλιαρίου ανασφαλιστου/απορίας, εφόσον είναι άποροι και ανασφάλιστοι εάν δεν εργάζονται, ώστε σε κάθε περίπτωση να τους παρέχεται ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη, όπως αυτή περιγράφεται στο σημείο Δ της Υπουργικής Απόφασης.

β) Να δίνει τη δυνατότητα και στους αναγνωρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες να κάνουν εγγραφή στο Μητρώο Ανασφαλιστων και Οικονομικά Αδυνάτων και να τους εκδίδεται βιβλιάριο ανασφαλιστου και

γ) Να δίνει τη δυνατότητα ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης και στους αιτούντες άσυλο που έχουν υποβάλει το αίτημά τους αλλά εκκρεμεί η πρώτη συνέντευξη για την εξέτασή του, μετά την οποία χορηγείται το ειδικό δελτίο αλλοδαπού που ζήτησε να αναγνωριστεί ως πρόσφυγας (ροζ κάρτα). Οι συγκεκριμένοι αιτούντες άσυλο θα πρέπει να διαθέτουν άλλο αποδεικτικό στοιχείο από το οποίο να προκύπτει η υποβολή του αιτήματος ασύλου.

2. Ειδικές κατηγορίες μεταναστών

Σχετικά με υπηκόους τρίτων χωρών (οικονομικούς μετανάστες), η πρόσφατη εγκύκλιος του ΙΚΑ (70/2005)²¹ αναφέρει ότι: «με τις κοινοποιούμενες διατάξεις αποσκοπείται η παροχή δυνατότητας για νόμιμη τακτοποίηση της διαμονής τους στη χώρα μας υπηκόων τρίτων χωρών, των οποίων έχουν λήξει οι άδειες διαμονής καθώς και όσων εισήλθαν πέραν των διατάξεων του Ν. 2910/01

²¹ Εγκύκλιος 70/2005 «Αναγνώριση χρόνου ασφάλισης σε υπηκόους τρίτων χωρών για την τακτοποίηση της νόμιμης διαμονής τους στη χώρα μας βάσει των διατάξεων των παρ. 10 και 11 του άρθρου 91 του Ν. 3386/05».

και μέχρι σήμερα παραμένουν νόμιμα στη χώρα, εφόσον πληρούν τις οριζόμενες από τον νέο νόμο προϋποθέσεις. Είναι μεταβατικής ισχύος και προς το παρόν αφορούν το χρονικό διάστημα από την δημοσίευση του νόμου (23.8.05) μέχρι και 31.12.05».²² Οι εν λόγω διατάξεις περιλαμβάνουν τις κατηγορίες που αναφέρονται στις παραγράφους 10²³ και 11²⁴ του άρθρου 91 του Ν. 3386/2005. Όσον αφορά, ειδικότερα, το ζήτημα της ιατροφαρμακευτικής τους περίθαλψης «ένα από τα δικαιολογητικά που πρέπει να υποβάλουν τα πρόσωπα και των δυο κατηγοριών για την τακτοποίηση της νόμιμης διαμονής τους στη χώρα είναι το βιβλιάριο ασθενείας ή έστω αποδεικτικό για την υποβολή αίτησης προς χορήγηση βιβλιαρίου ασθενείας. Γύρω από αυτό οι ενδιαφερόμενοι, αμέσως μετά την έκδοση της αναγνωριστικής απόφασης και την καταβολή των εισφορών, μπορούν να απευθύνονται στο Τμήμα Μητρώου του Υποκ/τος για την έκδοση ή την θεώρηση του βιβλιαρίου ασθενείας».²⁵

3. Κάλυψη ειδικών κατηγοριών ημεδαπών και αλλοδαπών σε περίπτωση λοιμωδών νοσημάτων

Τέλος, αναφορικά με την περίπτωση των λοιμωδών νοσημάτων (φυματίωση, ΣΜΝ, οι πρόσφατες επιδημίες του SARS και της γρίπης των πουλερικών), εύλογο θα ήταν να υπάρξει πρόβλεψη σχετικά και με άλλες πληθυσμιακές ομάδες, καθώς «η μελέτη του ασθενέστερου κρίκου στην αλυσίδα μετάδοσης προσφέρει τη δυνατότητα εκτίμησης του νοσήματος αλλά και τη διαμόρφωση προγραμμάτων πρόληψης και παρέμβασης»²⁶. Συγκεκριμένα, το Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ.) εντοπίζει τις εξής κατηγορίες:

²² Ibid, σελ. 1.

²³ Ibid, κάτοχοι αδειών διαμονής, των οποίων η ισχύς έληξε μετά τις 30.6.04 και δεν έχει υποβληθεί αίτηση για την ανανέωσή τους, και (β) κάτοχοι αδειών διαμονής, των οποίων η ισχύς παρατάθηκε μέχρι τις 30.6.04, σύμφωνα με το άρθρο 25 του Ν. 3242/04 και δεν την ανανέωσαν.

²⁴ Ibid., στην κατηγορία αυτή ανήκουν υπήκοοι τρίτων χωρών που διέμεναν παράνομα στη χώρα μέχρι 31.12.04 και με τις διατάξεις αυτές τους παρέχεται η δυνατότητα να αποκτήσουν για πρώτη φορά άδεια διαμονής.

²⁵ Ibid. Έκδοση ή θεώρηση βιβλιαρίου ασθενείας, σελ. 5.

²⁶ «Λοιμώδη νοσήματα: Πρόσβαση ανασφαλιστών στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη», Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ.), Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Αθήνα, 7 Φεβρουαρίου 2006, σελ. 1.

Α) Έλληνες/ίδες ανασφάλιστοι:(α) Έλληνες/ίδες με εισόδημα μεγαλύτερο των 5.000 € ετησίως γιατί δεν μπορούν να ενταχθούν στο καθεστώς ανασφάλιστου και να προμηθευθούν βιβλιάριο Πρόνοιας, (β) Έλληνες/ίδες ναυτικοί για το διάστημα που ταξιδεύουν και είναι ασφαλισμένοι-ες των ασφαλιστικών εταιρειών που έχουν ασφαλίσει το καράβι τους. Δικαιούνται ασφάλισης του ΝΑΤ όταν δεν ταξιδεύουν, (γ) Χρήστες τοξικών ουσιών που δεν παρακολουθούνται από κάποια προγράμματα/κοινότητα απεξάρτησης και προγράμματα άμεσης παρέμβασης.

Β) Αλλοδαποί ανασφάλιστοι: (α) Ομογενείς, αλλοδαποί, πρόσφυγες που τους έχει παρασχεθεί άδεια διαμονής ή είναι αιτούντες άσυλο οι οποίοι εάν απουσιάσουν από τη χώρα ένα τρίμηνο συνολικά κατ' έτος δεν κατοχυρώνουν δικαίωμα διαμονής και άρα δικαίωμα στην έκδοση βιβλιαρίου ανασφάλιστου, (β) αυτοί που δεν έχουν μπει νόμιμα στη χώρα, (γ) θύματα trafficking που δεν έχουν χαρακτηριστεί ακόμη από την Εισαγγελία.

Για τους παραπάνω, και το Κ.Ε.ΕΛ.Π.Ν.Ο. προτείνει και η ΕΕΔΑ εισιγείται, ειδικά για τα λοιμώδη νοσήματα τη νομοθέτηση δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης όλων, ανεξαρτήτως της πληθυσμιακής ομάδας που ανήκουν και της νόμιμης ή μη παρουσίας τους στη χώρα και της ύπαρξης ή μη ασφαλιστικής κάλυψής τους.²⁷

IV. Πρόταση έκδοσης Υπουργικής Απόφασης

Στα πλαίσια των προαναφερθέντων, λαμβάνοντας υπόψη τα άρθρα 5 παρ. 5²⁸ και 21 παρ. 3²⁹ Σ αλλά και διεθνείς διατάξεις όπως το άρθρο 27 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα,³⁰ η ΕΕΔΑ, υιοθετώντας την εισήγηση του Β' Τμήματος, προτείνει την έκδοση σχετικής Υπουργικής Απόφασης η οποία θα διευρύνει την εφαρμογή της Υα 48566 ως προς το προσωπικό και το υλικό πεδίο εφαρμογής της ως εξής:

²⁷ *Ibid.*, σελ. 3.

²⁸ «Καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία της υγείας και της γενετικής του ταυτότητας ... »

²⁹ «Το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη των απόρων.»

³⁰ «Τα συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου να απολαμβάνει την καλύτερη δυνατή σωματική και ψυχική υγεία ... »

Σχετικά με το προσωπικό πεδίο εφαρμογής, η Υπουργική Απόφαση θα πρέπει να περιλαμβάνει και νέες κατηγορίες δικαιούχων:

A. Τους ανιθαγενείς που δεν έχουν ενταχθεί στη διαδικασία της πολιτογράφησης (μέλη της μειονότητας της Θράκης), ώστε να εκδίδεται βιβλιάριο υγείας ή και βιβλιάριο ανασφαλιστού κατά περίπτωση, με την επίδειξη του πιστοποιητικού ανιθαγένειας.

B. Τους ανιθαγενείς (μέλη της μειονότητας της Θράκης) που ανακτούν, μέσω της διαδικασίας της πολιτογράφησης, την Ελληνική ιθαγένεια ώστε να εκδίδεται γι' αυτούς βιβλιάριο υγείας ή και βιβλιάριο ανασφαλιστού κατά περίπτωση, με την επίδειξη του πιστοποιητικού ανιθαγένειας.

Γ. Όσους έχουν υποβάλει αίτηση αναγνώρισης προσφυγικής ιδιότητας και δεν τους έχει χορηγηθεί το ειδικό ροζ δελτίο αιτούντος άσυλο αλλοδαπού (επειδή η διαδικασία τους βρίσκεται στο αρχικό στάδιο καταγραφής της αίτησής τους, πριν από την πρώτη εξέταση του αιτήματός τους) αλλά διαθέτουν άλλο αποδεικτικό στοιχείο από το οποίο να προκύπτει η υποβολή του αιτήματος ασύλου, οπότε να δικαιούνται τη δωρεάν ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη.

Δ. Ειδικές κατηγορίες οικονομικών μεταναστών, όπως αυτές αναφέρονται παραπάνω στο σημείο III 2.

Ε. Ειδικές κατηγορίες ημεδαπών και αλλοδαπών σε περίπτωση λοιμωδών νοσημάτων, όπως αυτές αναφέρονται παραπάνω στο σημείο III 3.

Σχετικά, τέλος, με το υλικό πεδίο εφαρμογής της Υπουργικής Απόφασης θα πρέπει να γίνει σαφές ότι θα εκδίδεται βιβλιάριο ανασφαλιστού σε όσους αναγνωρισμένους πρόσφυγες το επιθυμούν, στο βαθμό που αυτοί έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους Έλληνες πολίτες.

Αθήνα, 9 Φεβρουαρίου 2006